Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: ”Skrifter i Udvalg”, i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 91. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-moeller01val-shoot-idm140426998285616.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

SIDSTE DIGTE

- - - [*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]

Homer.

TIL SELSKABET FOR DE SKØNNE VIDENSKABER

Du Selskab, som lydt med Basunernes Tegn
Poeterne kalder til Sang,
Som lokker en Byge velgørende Regn
Af Digtninger ned over Daniens Egn
Ved Sølvets melodiske Klang!

Af Musernes Tønde du tager en Tap,
Da fuse vel Rimene frem:
Du byder os gøre Romancer om Kap,
Du beder om fire - ja se, om du slap,
Vel tusinde bringes dig hjem.

At spare paa Rim er urimelig Skam,
Naar Rimet betales honnet.
Romancer! - en hel ubetydelig Dram
Behøves af Vandet i Musernes Dam
For dem at forfærdige net.

92 De bydes for intet i hver en Avis,
Selv uden Forhaabning om Tak;
Men hundrede Daler - forførende Pris!
Dig selv har du bundet et grueligt Ris.
Vi komme med Pik og med Pak!

En Sæk med Romancer du har i Behold
Til Julens velsignede Fest,
Din Fred og din Morskab er Pokker i Vold,
Din Leg er forspildt, og din Grød bliver kold,
Og slide du skal som en Hest.

Din Fred den er fløjten, og Fryden er væk,
Du læser dig sikkert kaput.
Du ryster og blegner vel sagtens af Skræk
Ved Tankerne blot om den rædsomme Sæk,
Som tømme du skal absolut.

I Drømme poetiske Griller og Klang
Som Fluer vil sværme dig om.
Urolig du vender dig mangen en Gang,
Du vaagner, og - struttende, stoppet med Sang,
Staar Sækken og venter sin Dom.

Ved Menneskers Lidelser aldrig jeg lo;
Jeg ønsker, din Kval var forbi.
Ugærne jeg røver min Næste sin Ro,

Dog tager jeg sikkert et Lod eller to
I Sangens det ny Lotteri.

Der høres vindskibelig Støjen og Stim
Paa hele det danske Parnas;
93 En Fødderne fæster i Række med Lim,
Ens Tanker spoleres af Mangel paa Rim,
En andens af Mangel paa Plads.

Men naar nu den svære poetiske Last
Er sigtet og taget til Doms,
Undtagen en Haandfuld, som let i en Hast
Sig hænger ved Sækken i Rimpningen fast,
Hvor bliver det tykkere Grums?

Du lever nu selv med de lækreste højt;
Men Skrabet, der bliver igen,
Den mellemste Sort og det pæreste Pøjt,
Der falder den kræsnere Gane for drøjt,
Hvor Pokker skal det køres hen?

Du strakte din Kæp over Landet og bad,
Da myldred Romancerne frem:
Snart fylde poetiske Padder vor Stad,
Besudle hver Bog og hvert ugentligt Blad;
Mon saa du kan frelse dit Hjem?

TO FRAGMENTER

I

[Og aldrig brydes skal den skønne Kæde;
Men Sangen, arvet gennem Seklers Rad,
Med Oldtids Røst skal yngre Slægter glæde,
Og skaffe nye Tider nye Kvad.]

Og det skal være Blod af Stammens Aarer,
Som flyder i den brave Sangers Bryst,
94 Og det skal være Folkets Fryd og Taarer,
Som klinger i den danske Digters Røst.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -
Der fødes skal en Art foruden Kræfter,
En Slægt, som intet kan og intet vil;
Kun hines djærve Sang den vrænger efter,
Og plager Folket med sit Lirespil.

For een, der løfter sig paa egne Vinger,
Skal Snese bruge laante Fjeres Pryd;
Og hver en mandig Røst et Ekko bringer,
Som døver Øret for den første Lyd.

En til en prægtig Sang sin Tanke samler;
Hans Mund er aaben og hans Stræng er stemt;
Men han i Muligheders Mørke famler;

Thi hvad han synge vil, han har forglemt.

I et Minut han lader, som han raser;
Men pludselig han bliver rørt og øm,
Og medens han med Skoggerlatter spaser,
Med et han brister i en Taarestrøm.

I et Sekund han følger Schillers Banner,
Saa er han straks af Wessels Aand besat,
Nu efter Heines Pibe han sig danner,
Gør saa en lille Flugt i Nordens Nat.

Syv Aander i hans drukne Hoved stride;
Han taler græsk, romantisk, tysk og fransk.
Paa en Gang Trubadur og Homeride,
Syv Tunger bruger han, men ingen dansk.

95 Og danske Mænd, som høre paa hans Toner,
Forundret spørge: hvilken sælsom Lyd?
Er det den danske Røst i Egens Kroner?
Er det en sjællandsk Piges Hjertensfryd?

II

I tungsindige Timer jeg ofte beklager
Dig, det nittende Sekels forstandige Mand.
Poesiens Blomst er forbrændt paa din Ager,
I en Ørken du søger Forjættelsens Land.
Din Dreng er en Olding, der aldrig skæmter,
Hans Musik er Rebellernes Klokke, der klemter;
Han af Vrede er bleg,
Og Drab er hans Leg.
De smaa Kannibaler med blodige Fingre
Kun danse, naar Oprørspiberne skingre.

Du har Ret: det er ude med min Poesi,
Nu vælter jeg Kunstens foragtede Alter.
Forgæves man byder mig nyt Rangleri
Og viser mig Helten i Blik og i Pjalter:
Forgæves af Kunstens høje Ruiner
De pæne Kasteller man sindrig kliner;
Af det ældgamle Spil
Ej daares jeg vil.
Lad Dækket gaa ned, jeg er lige glad;
Mit Aarhundredes Kunst kan jeg udenad.

Og dog! Hvad er Livet, naar Kunstnerne flygte,
Naar Alvor bebor under Loftet af Is
Et bælgmørkt Hus, uden Lys eller Lygte,
Og Linden for Dør med sit kulsorte Ris?
Fortsættelsen fattes

96

KUNSTNEREN MELLEM OPRØRERNE

Der staar en brunlig Bygning
Ved Stadens bredeste Plads,
Med et Spir paa sin Rygning
Og Ruder af farvet Glas.
Beskedent i et Hjørne
Den dølger sin tykke Mur.
Paa dens Gavle ligge Bjørne
Med Tigere paa Lur.

Kastanietræer spænde
For Muren en løvrig Rad;
Tungt Vaarzefyrerne vende
Det femfingrede Blad.
Igennem de gyngende Grene
Solstraaler til Salen gaa,
Og stænke paa Gulvets Stene
Med Sølvstjærner smaa.

Der har en Kunstner Bolig.
Med sine Lærlinges Flok
Han arbejder trolig
I Marmorets hvide Blok.
Hans Hylder i Væggen prange
Med Guder af Sten og Ler.
Paa Gulvet laa der saa mange,
I hans Hoved laa der fler.

Over Stengulvets Tærning
Gaar Mesteren op og ned,
Beser sine Svendes Gærning
Og hjælper dem paa Gled.
97 Han berømmer glad de dygtige
Og lærer dem listige Greb,
Men taler haardt til de flygtige
Og dem med det svage Begreb.

Sin Arm, den blottede, stærke,
Han strækker i Luften lang,
Og beder dem vel at mærke
Paa Senernes Ormegang.
Han peger paa Muskelens Fletning,
Der kryber som en Aal,
Og beder dem tage dens Retning
Til Mønster og til Maal.

Fra Skønheds højeste Himle
I hans vævre Fantasi
En Sværm af Billeder vrimle
Og kræver at blive fri.
Da sætter han sig fyrig
Paa sin liden Taburet.
Se, hvor Haarets Vækst balstyrig
Fortrænger hans Kasket!

Dog ikke han med sin Muse
Sidder lang Tid i Fred.
Frem springer en Pog i Bluse,
Han gør Kunstneren vred:
»Giv os nu Ferie, Fader!
Vor Flid er i Dag forbi.
Der drives i alle Gader
Et rædsomt Myrderi.

98 Oprørets prægtige Banner
I Luften flyver stolt;
Man styrter vore Tyranner,
Man bryder Baand og Bolt.

Alt Frihedens Helte sig nærme
Med Bøsser, Knipler og Spyd.
Lyt, hvor de modige Sværme
Synge Viser af Fryd!

Nu Fødelandets Skæbne
Staar tydelig paa Spil.
Den, der sig ej vil væbne,
Han maa dog se til.« -
»Est du nyfigen, Snøbel!
Saa kig af Vinduet ud:
Se paa den drukne Pøbel
Og paa Gadefredens Brud.«

Saa taler den vrede Mester.
Men Larmen nærmer sig mer;
Snart selvbudne Gæster
I sin Bolig han ser.
Ind bryder i Mesterens Paasyn
En Skare, sær og lang,
Med grimt sværtet Aasyn
Og med Kjortelen vrang.

De havde blodige Skrammer
Af Hug og Stik;
Infernalske Vredesflammer
Brændte fra hvert et Blik.
99 Deres Ordfører bister
Hen for Mesteren tren,
Og Hadet stod i Gnister
Fra hans Øjes brune Sten.

»Du Kvindemand, du sløve!
Vaagn op og føl din Skam.
Du har Kræfter som en Løve,
Men Hjærte som et Lam.
I Kunstens vamle Sukker
Du forkæler din Tand.
Bryd dine vælske Dukker
Og rejs dig som en Mand.

Du kildrer de rige Daarer
Med Øjelyst og Leg;
Men husk, at den fattiges Taarer
Derfor til Himlen skreg.
Dog nu kan du sone din Brøde
I Frihedens Morgengry,
Mens Tidens Ørn skal føde
Sit Guldæg paa ny.

Frem, Herrespir at brække
For at frelse din Sjæl!
Træd ud i Borgernes Række
Som en ærlig Rebel!«
Sit Hjærte Mesteren tvinger
Og svarer med rolig Aand:
»Jeg aldrig Vaaben svinger
I By paa egen Haand.

100 Saare lidet jeg ænser
Dit myndige Herrebud;
Inden Lovens hellige Grænser
Er jeg fri som en Gud.
I Fredens milde Skygge,
Bog Lovens Kobbermur
Vi Kunstnere sysle trygge,
Naar Voldsmand blæser paa Lur.

Hvis Fyrsten min Tjeneste kræver,
Til Kampen vil jeg gaa.
Da bringer jeg ham to Næver
For blandt eder at slaa.
Sikkert min Herre forstaar det
At dæmme for Oprørets Elv;
Men, hvis han ikke formaar det,
Da kan jeg værge mig selv.

Gaar bort med Spyd og Stænger
Foruden al støjende Lyd!
Ellers I sikkert ej længer
Skal synge Viser af Fryd.« -
Til sin Skare den Fører vinker,
Og rask paa hans Bud
I Vejret Sværdene blinker
Til Husfredens Brud.

Alle Smaabilleder dyre
Til Fliserne styrtes brat;
Med Pistoler blindt de fyre
Paa Kunstnerens Marmorskat.
101 Hvert et dejligt Under,
Han i sit Liv har skabt,
Det ligger i faa Sekunder
Brudt, knust og fortabt.

»Du krybende Skaffer
Af de stores Sansefryd!
Se nu, hvor Folket straffer
Dit Savn af mandig Dyd.« -
Mesteren paa sine Støtter
Stirrer maalløs og hvid,
Ej en Fod fra Stedet han flytter,
Forstenet han staar en Tid.

Men som han staar og stirrer
Og ryster paa Kroppen stum,
Hans Øje sig vildt forvirrer,
Af hans Mund træder Skum.
De væbnede lo ved hans Lader,
Dog et Trin tilbage de veg;
Deres Tænders kridhvide Rader
Stak af til det sværtede Skæg.

Kunstnerens Øjne baade
De løbe som Hjul omkring
Paa en vanvittig Maade:
De bebude sælsomme Ting.
Ved Væg var en Kølle stillet
Af Eg, tung som Staal.
Til en Halvguds ædle Billed
Af den han tog Maal.

102 Den Prygl tre Gange han svinger
Over Hovedet om.
Ræd Skaren tilbage springer,
Da mod den han kom.
Ned iblandt dem den synker
Saa svær som en Sten,
Og mangen en da klynker
Med brudne Pandeben.

Som en Vild af de Brune
Paa Java gaar Amok
Og myrder i rædsomt Lune
Mænd og Kvinder i Flok:

Saa farer han med sin Kølle
Blandt Mængden omkring.
Som Vinger over en Mølle
Den susende gik i Ring.

De søge Redning i Flugten
Til Pladsen vid og bred;
Men efter dem følger Tugten
Og slaar iblandt dem ned.
Det vared ej ret længe,
Da laa der for hans Dør
To frisindede Drenge
Og en lam Redaktør. -

Lærlingen sig fornøjer
Med at se fra Vinduet ud:
»Hvor dog hele Byen støjer
Af Drab, Skrig og Skud!
103 Jeg tror vist, Friheden sejrer;
Thi hisset Drengenes Trop
Paa Torvets Fliser lejrer
Under Jubel deres Krop.

En Skuffe med Rosiner
Til Deling de faa,
Med bedrøvede Miner
Maa Kræmmeren se derpaa.
En Sjover spørger sin Frille:
»Hvad bringer du til vort Hus?«
»Fint Lærred til den lille,
Kaffe, Citroner og Snus.«

Alt Flaskerne de røres,
Rigt strømmer Torvet med Vin;
Den blodigste Kamp dog føres
Om Kræmmerens Pengeskrin.
Se, Mester med sin Hammer
Kommer over dem i Storm:
Enhver, som han rammer,
Han vrider sig som en Orm.« -

Fyrstens beredne Drabanter
Med Banderne stred
I Staden paa alle Kanter,
Og Kampen var svær og hed.
Hist tabte Rebellerne Modet;
Her maatte Rytterne fly;
De skaanede Borgerblodet
I den vildførte By.

104 Men Mesteren grusom farer
Igennem Gaden lang;
Han intet levende sparer,
Han gaar Bersærkegang.
Blindt i den flygtende Mængde
Han slaar for Fode ned.
Hæren med hele sin Længde
Da følger i hans Fjed.

* * *

Nu var der roligt i Byen.
Snart Maanen leger Skjul
I de blødeste Dun af Skyen,
Snart blottes det blanke Hjul.
Hjem ride Rytternes Rader
Med Musik, fuld af Fred.

Saa fjærnt i de stille Gader
Man hører Hestenes Fjed.

Kunstneren vemodig
Paa en Afviser sad;
Hans højre Haand var blodig,
Til Himlen han bad.
Hans Øjelaag sig lukke,
Som en død var han bleg;
Med de tungeste Sukke
Hans Bryst faldt og steg.

Snart vækkes han af Drømme;
Thi hans Fyrste selv sit Spand
Styrer med Purpurtømme
Til den modfaldne Mand.
105 Venlig han beder ham træde
Til den svævende Karm,
Og sænker en gylden Kæde
Over Kunstnerens Barm.

»Du stærkeste blandt de kække
Modtage min Naades Bevis!
Dig skyldes i Kæmpernes Række
For Manddom den højeste Pris.
Frivillig Haand du rakte
Til Kamp mod Mord og Vold;
Din Fødeby du bragte
Dit ædle Bryst til Skjold.«

Den blege Kunstner svarer:
»Min Fyrste, behold din Pragt!
Aldrig ved Kampens Farer
Jeg søger Guld eller Magt.
Heltenes Kors i Sløjfe
Var aldrig min Attraa;
Paa fremmede Grænser strøjfe
I Dag du mig saa.

I min Kunst har jeg hjemme
Som en Mester i mit Fag;
Allerhelst jeg vilde glemme
Mit Blodværk i Dag.
Formørke vil dets Erindring
Min Billedverdens Glans
Og lægge hæslig Hindring
For mine Syners Dans.

106 I mit Værksted, det stille,
Siger jeg Verden Farvel,
Vil aldrig Dommer spille
Og ej slaa Folk ihjel.
Paa Mindets sorte Tavle
Vil denne Dags Bedrift
Som et Spøgelse kravle
Med afskyelig Skrift.«

REVUEN

Faderen.

Lejrens Linje Høj og Dal bekranser.
Vaabenføre Mænd i Ridderspillet
Prøve Kraft og Kunst med Sværd og Lanser,
Vente Sejrens Pris af Fyrstens Hænder.

Hør, Musiken over alle Marker
Kraftig klinger! se, hvor Staalet blinker!
Og din raske Skimmel staar og sparker
Utaalmodig med de hvide Sokker.

Du staar ensom mod Kanonen bøjet;
Verdens Farve for dit Syn er svunden.
Skønt saa tavs, du røber dog med Øjet
En usynlig Hær af mørke Tanker.

Sønnen.

Længe Verdens Lys for mig var slukket;
Snart man tæller mine Tankers Hære;
Tæt mit Hjærtes Kammerdør er lukket;
Der et enligt Billed kun er hjemme.

107 Hun med den uendelige Blidhed,
Naar hun mildt fra Guldkareten hilser,
Nakkens, Armens næsten hellige Hvidhed;
Hun, hvis Pande som en Lilje skinner;

Hun med hine brune Krøllers Vrimmel,
Hun, hvis Tanker ere tavse Digte,
Hun, hvis unge Liv er Glædens Himmel,
Hun, hvis Drøm er skønne Malerier:

Hende har jeg overmodig kaaret
Til mit Hjærtes hemmelige Dronning,
Skønt hun bærer højt paa Hovedhaaret,
Ak! en Kres af store Diamanter.

Faderen.

Længe har jeg læst din stille Kummer
Paa din Kinds foranderlige Roser.
Ogsaa har du tit i flygtig Slummer
Fyrstedatrens Navn med Længsel stammet.

Ikke dog en kraftig Yngling synker,
Overvældet rent af Skønhedsglansen.
Kreaturet kun vemodig klynker
Ved at se de blanke Maanestraaler.

Kreaturet sig i Smerte vaander,
Hyler ved en liflig Harpes Toner;
I sin dunkle Længsel efter Aander
Ikke det sit blinde Savn begriber.

Ogsaa Skønheds Præster ere Helte;
Ikke ved en himmelsk Aabenbaring
108 Blødt en Kunstner vil i Taarer smelte;
Fejg han ej bedække vil sit Ansigt.

Ej det stærke Lys hans Øje blænder,
Ufravendt han efter Synet stirrer,
Med et modigt Bryst og travle Hænder
Hvert et Træk han efterligner trolig.

Ja, om selv i Tornebuskens Luer
Ham Jehova vise vil sit Aasyn,
Ikke som en Træl den kække gruer;
Paa den høje Røst han agter frejdig.

Hvis du taale kan det skønnes Flammer,
Gives det dig hen til Arv og Eje;
Dybt i dine Tankers lyse Kammer
Gæster det dig kærlig og fortrolig.

Sønnen.

Smuk din Tale lyder og alvorlig
Som en Broders til en yngre Broder.
Dog, tilgiv mig! vist du fejler storlig,
Hvis med eget Maal mit Sind du maaler.

Du er lig en Helt i Oldtids Fabler,
Landets første Mand i Raad og Gærning:
Fjendeskaren kaster sine Sabler,
Naar paa Stridens Mark den ser dit Aasyn.

Ares lig i Rejsning og i Stemme
Sidder du med Sværdet paa din Ganger.
Aldrig var du dog paa Jorden hjemme,
Fremmed er for dig dens bedste Rose.

109 Skønt min Moder var saa favr og yndig,
Fandt i dig hun kun en blid Beskytter:
Du blandt Jordens Børn er mild og myndig,
Men i Drømmes Verden er du Fyrste.

Du er aldrig glad, et Alvorsstempel
Sidder paa dit Bryn, som paa Kronions.
Sværmerisk du tit i Skovens Tempel
Ensom taler højt med Alnaturen.

Skønt min Ærefrygt er mer end sønlig,
Tror jeg ofte, du med Anger brydes,
At en Vægt paa Brystet, stor og lønlig,
Bort har drevet dig fra Livets Haver.

Mig behersker Jordens bedste Lilje,
Ikke Tankens Ørn og Gravens Urner.
Ikkun landsforvist og mod min Vilje
Flygter jeg til Drømmes mørke Rige.

Aldrig dog mit Haab jeg vil forsage;
Fyrstediademet ej mig skræmmer;
Tithon fik Aurora til sin Mage;
Under Purpur banker ogsaa Hjærter.

Faderen.

Arme Daare! slip da Haabets Anker,
Følg din Faders Fjed til Drømmens Rige.
Vistnok under Purpur Hjærtet banker.
Fly til Tankens Ørn og Gravens Urner!

Hun med den uendelige Blidhed,
Naar hun mildt fra Slotsaltanen hilser,
110 Nakkens, Armens næsten hellige Hvidhed,
Hun, hvis Pande som en Lilje skinner;

Hun med hine brune Krøllers Vrimmel,
Hun, hvis Tanker ere tavse Digte,
Hun, hvis unge Liv er Glædens Himmel,
Arme! vid, hun er din Faders Datter.